

A

Sukka 32
Intro

Today we will learn בע"ה of דף לב of סוכה
Some of the topics we will learn about include the following:

Some of the invalidations for the four species

How we know that כפות תמרים refers to the לולב

A

*Some of the invalidations
for the four species*

*How we know that
כפות תמרים
refers to the לולב*

B

Why some ציני הר הברזל are valid and some are invalid

The minimum required lengths of the species.

How we know that הדס refers to עץ עבות

B

*Why some
ציני הר הברזל
are valid and some not*

*The minimum required
lengths of the species*

*How we know
that עץ עבות refers to
הדס*

C

Some of the key terms and concepts we will learn about include:

תיומת - The twin-leaf. This is the middle double leaf growing from the top of the לולב's spine, and forming its tip.

חסר - Deficient. If certain parts of the species are missing, they may become invalid.

דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום - Its ways are ways of pleasantness and all its paths are peace. This פסוק in משלי, Proverbs, describes the תורה. Anything the תורה asks of us fits this definition.

C

תיומת חסר

**דרכיה דרכי נועם
וכל נתיבותיה שלום**

D שדרה - the spine of the לולב from which the leaves branch out.

אמה - The length of a standard אמה is six טפחים, but there are certain אמה measurements that are only five טפחים

שם לווי - an accompanying name - when something is known by a descriptive name and not just by its generic name.

1 So let's review...

The משנה continues with the next part of the גמרא.
 נקטם ראשו...פסול
 If the top was clipped off, it is פסול.
 רב הונא says only clipped is invalid, but
 נסדק כשר - split is valid. רש"י says split here means that the tips of
 the leaves split open.

1 נקטם ראשו... פסול

רב הונא
*only clipped is invalid
 but כשר - split
 is valid*

2 The גמרא asks from a ברייתא that states;
 כפוף, קוץ, סדוק, עקום דומה למגל, חרות
 Bent, barbed, split, curved like a sickle, and hardened are all
 Posul. Apparently split is Posul?
 אמר רב פפא
 בדעביד כהימנך
 The ברייתא is speaking of a לולב that was split like a tool with a
 forked end, shaped like a letter Y. But if it is merely split, the
 לולב is כשר.

2 ברייתא

אמר רב פפא
 בדעביד
 כהימנך
 סוּס

כפוף
 Bent
 קוץ
 Barbed
 סדוק
 Split
 עקום דומה למגל
 Curved like a sickle
 חרות
 Hardened
 are all סוּס

3 Regarding - עקום דומה למגל -
 אמר רבא
 לא אמרן אלא לפניו
 אבל לאחוריו ברייתיה הוא
 The Lulav is only Posul if it curves forward. But if it curves
 backward, that is a natural form and it is Kosher.
 אמר רב נחמן לצדדין כלפניו דמי
 ואמרי לה כלאחוריו דמי
 רב נחמן says if it curves to the side it's like it curves forward, and
 is פסול - Others say that it is like it curves backwards, and is
 Kosher.

3 אמר רבא
 לא אמרן אלא לפניו
 אבל לאחוריו
 ברייתיה הוא
*if it curves backward
 that is a natural form
 and it is Kosher*

אמרי לה
 כלפניו דמי
 סוּס

אמר רב נחמן
 לצדדין כלפניו דמי
 סוּס
 Curved Sideways

4 ואמר רבא
האי לולבא דסליק בחד הוצא
בעל מום הוא ופסול
A Lulav, which, as Rashi explains, אחד מצד אחד - its leaves
are all on one side - is פסול.
=====

4 ואמר רבא
האי לולבא
דסליק בחד הוצא
בעל מום הוא
ופסול

5 The משנה continues to explain the גמרא.
נפרצו עליו פסול
If the leaves were ripped off, it is פסול.
נפרדו עליו כשר
רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה
If the leaves were separated, the תנא קמא says it is כשר, but
ר' יהודה says you must tie it together at top.

5 נפרדו עליו כשר
נפרצו עליו פסול

רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה

אמר רב פפא
נפרצו דעביד כי חופיא
נפרדו דאיפרוד אפרודי
When the משנה says נפרצו עליו, it means that the leaves
were completely detached, and tied back onto the spine
like an old-fashioned straw broom.
נפרדו עליו means that they are still attached to the spine, but
they are spread out like tree branches.

6 בעי רב פפא
נחלקה התיומת מהו
If the center twin-leaf was split in two, is the Lulav Kosher or
Posul?
The גמרא tries to bring a proof from ר' יהושע בן לוי who said if the
ניטלה התיומת - it was missing, it is פסול - so the same rule must
apply if it's split.
However, the גמרא differentiates - If the תיומת is missing, the
Lulav is חסר - part of it is missing, and therefore, Posul.
However, if it is merely split, perhaps it is Kosher.
In another version of ר' יהושע בן לוי explicitly said;
נחלקה התיומת נעשה כמי שניטלה התיומת ופסול -
If the תיומת was split, it's as if the תיומת was removed, and it's
פסול.
=====

6 בעי רב פפא
נחלקה התיומת מהו
What if the center twin-leaf was split in two

?
ר' יהושע בן לוי
ניטלה התיומת
פסול

The same must apply if it's split

If it is merely split perhaps it is Kosher

If the תיומת is missing the Lulav is חסר

In another version
ר' יהושע בן לוי
נחלקה התיומת
נעשה כמי שניטלה התיומת
ופסול

7 We return to נפרדו עליו כשר רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה If the leaves were separated, the ר' תנא קמא says it is כשר, but ר' יהודה says you must tie it together at top. The Braisa explains; ר' יהודה אומר משום ר' טרפון כפות תמרים, which literally means branches of the palm, but can also be read as כפות (kafus) - tied up - to teach אם היה פרוד יבטלנו - if it was spread apart, you should tie it up.

8 The Gemara next explains why we identify כפות תמרים as the לולב, by eliminating other possible parts of the palm tree. כפות תמרים cannot be referring to: חרותא - a hardened branch, because בעינא כפות וליכא, it must fit for tying. It cannot be אופתא - a log from the trunk of the tree, because כפות מכלל דאיכא פרוד והאי כפות ועומד - כפות implies that it could become separate. The log is permanently in a state of tied, and can never separate. It cannot be

9 כופרא - which רש"י says refers to a palm shoot that has begun to harden but could still be tied back - because, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום - The ways of the תורה are pleasant, and all of its paths are peace. A כופרא has thorns, and it would be unpleasant to hold it. It cannot be תרתי כפי דתמרי - Two clusters of dates which are referred to as כפי, similar to כפות, because, כפת כתיב - The כפות spells כפות without the 'Vav' - which can be read as כפת (kapas) - in the singular form of the word, not two of anything. It cannot mean חדא - one cluster of dates, because, ליהוה כף קרי ליה - One cluster is called כף - not כפות כף. Therefore, we must identify כפות תמרים as the לולב, a flexible palm branch. =====

10 The Mishnah continues and explains the next phrase of the Gemara.
 ציני הר הברזל כשירות
 The palms of the Iron Mountain are kosher.
 אמר אביי
 לא שנו אלא שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה
 אבל אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול
 These Lulavim are Kosher only if the top of one leaf reaches the base of the next leaf. If not, they are פסול.
 =====

10 **ציני הר הברזל כשירות**
 אמר אביי
 לא שנו אלא שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה
 אבל אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול

11 The Mishnah concluded;
 לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר
 A Lulav that is three טפחים long, to shake it, is Kosher.
 The Gemara modifies this measurement, based on the following teaching:
 אמר רב יהודה אמר שמואל
 שיעור הדס וערבה שלשה ולולב ארבעה
 כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס טפח
 The Lulav must be at least three טפחים long, and the הדס must be at least four טפחים in height, so that it will protrude at least one טפח above the ערבות.
 ורבי פרנך אמר רבי יוחנן
 שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח
 The SPINE of the לולב must extend a טפח above the הדס.

11 **לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר**
 אמר רב יהודה אמר שמואל שיעור הדס וערבה שלשה ולולב ארבעה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס טפח

רבי פרנך אמר רבי יוחנן שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח

12 Based on this teaching we must read the Mishnah as follows:
 לולב שיש בו שלשה טפחים וכדי לנענע בו כשר
 A Lulav that has three טפחים in length, PLUS at least another טפח - by which the shaking of the Lulav will be noticeable - is Kosher.
 =====

12 **לולב שיש בו שלשה טפחים וכדי לנענע בו כשר**

13 מ:שנה the זאגט:
 הדס הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת פסול
 A stolen or dry הדס is פסול. One from an אשרה or an עיר הנדחת is פסול.
 The reasons for these disqualifications are the same as for the Lulav.
 =====

The Gemara cites a ברייתא which identifies the הדס.
 The Posuk says;
 ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל -
 These phrases refer to the ארבע מינים - The Four Species, known as;
 - אתרוג לולב הדסים ערבות
 The phrase ענף עץ עבות - a shoot of a braided tree, refers to the הדסים, which are
 - ענפיו חופין את עצו - the leaves cover the branches by overlapping each other, giving the appearance of a braid.

14 It cannot be referring to
 זיתא - an olive tree, because,
 בעינן עבות וליכא -
 It needs to be plaited, which is like braided, and the leaves of an olive trees are not like that.
 It cannot be
 דולבא - a chestnut tree, because,
 בעינן ענפיו חופין את עצו וליכא -
 We need to have the leaves covering the branches, and the branches of the chestnut tree are not like that.
 It cannot be
 הירדוף - the Hirduf branch, because,
 אמר אביי דרכיה דרכי נועם וליכא
 The Hirduf is prickly and not pleasant to hold.
 רבא אמר מהכא האמת והשלום אהבו
 The Posuk says - Love truth and peace - and the Hirduf is poisonous to animals, and a contradiction to truth and peace.

15 תנא עץ עבות כשר ושאינו עבות פסול
 A הדס which is
 - קלוע כמין קליעה ודומה לשלשלת
 Plaited like a braid and similar to a chain, by overlapping each other - is Kosher. If it is not so, it is Posul.
 היכי דמי עבות
 אמר רב יהודה
 והוא דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא
 Clusters of three leaves each come out at the same level along the stem.
 - רב כהנא אמר אפילו תרי וחד
 Even if only two come out on the same level, while the third comes out a bit lower - but it does overlap the other two leaves - it is also Kosher.
 הדס שוטה a, deranged myrtle, and it is Posul.
 =====

13 הדס הגזול והיבש פסול
 של אשרה ושל עיר הנדחת פסול

ולקחתם לכם ביום הראשון
 פרי עץ הדר
 כפות תמרים
 וענף עץ עבות
 וערבי נחל

איבץ מינים

a shoot of a braided tree

ענפיו חופין את עצו

the leaves cover the branches giving the appearance of a braid

14 זיתא - an olive tree, because,
 בעינן עבות וליכא -

דולבא - a chestnut tree, because,
 בעינן ענפיו חופין את עצו וליכא -

הירדוף - the Hirduf branch, because,
 אמר אביי דרכיה דרכי נועם וליכא
 רבא אמר מהכא האמת והשלום אהבו

an olive tree זיתא

a chestnut tree דולבא

the Hirduf branch הירדוף

אמר אביי - דרכיה דרכי נועם וליכא
 It is prickly and not pleasant to hold

רבא אמר - האמת והשלום אהבו
 It is poisonous to animals

15 תנא עץ עבות כשר - ושאינו עבות פסול

היכי דמי עבות
 אמר רב יהודה
 והוא דקיימי
 תלתא תלתא טרפי
 בקינא

רב כהנא אמר
 אפילו תרי
 וחד

אמרי
 called this a
 פסול
 and it is Posul

16 ת"ר נשרו רוב עליו
ונשתיירו בו מיעוט כשר
ובלבד שתהא עבותו קיימת
If most of the leaves fell off, and only the minority remain, it is
Kosher, as long as it still appears plaited. This apparently
contradicts itself, because if two of the three leaves fell off, it
cannot appear plaited.
Therefore, the Gemara says, this can only be speaking about
אסא מצראה -
Translated as a border myrtle, or a an Egyptian myrtle,
דקיימי שבעה שבעה בחד קינא
דכי נתרי ארבעה פשו להו תלתא
It has seven leaves in each cluster. Even the majority, four
leaves fall off, there would still be three left to form the plaiting.

17 אביי adds that there is no issue of
שם לווי, an added description, because,
עץ עבות אמר רחמנא מכל מקום -
Any plaited branch is acceptable.

The Gemara also cites a ברייתא that says a הדס with mostly dry
leaves but at least three stems remain moist is כשר as long as
those three are at the top of the branch.
There is a major Machlokes Rishonim as to the פשט of this
Gemara, which is beyond the scope of our review.

16 ת"ר נשרו רוב עליו
ונשתיירו בו מיעוט כשר
ובלבד שתהא עבותו קיימת

*This apparently contradicts itself
if two of the three leaves fell off
it cannot appear plaited !*

אסא מצראה
an Egyptian myrtle
דקיימי שבעה שבעה
בחד קינא
דכי נתרי ארבעה
פשו להו תלתא

*Even the majority fell off
there would still be three left for plaiting*

17 אביי
אסא מצראה
לס לווי
is not a problem here, because. . .
עץ עבות אמר רחמנא - מאן מקום

ברייתא
A הדס with mostly dry leaves
but at least three stems remain moist is כשר
as long as those three
are at the top of the branch